

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1900. Andra Kammaren. N:o 20.

Lördagen den 10 mars.

Kl. 11 f. m.

Kammarens förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 3 innevarande mars.

§ 2.

Föredrogs, men blef å nyo bordlagdt Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4.

§ 3.

Föredrogos hvar för sig och blefvo af kammaren godkända:
lagutskottets utlåtanden:

n:o 21, i anledning af väckt motion angående ändring af § 51 i förordningen om kommunalstyrelse på landet; och

n:o 22, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af § 33 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862;

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 1, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående upphörande af lösen för anteckning å vaxel eller afskrift deraf om skedd protest; och

n:o 2, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående viss ändring i jagstadsagan den 21 oktober 1864; samt

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion angående ändring i reglementet för folkskolelärares pensionsinrättning i fråga om beräkning af tjänsteålder;

och skulle kammarens i afseende å dess fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1 fattade beslut, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, delgifvas Första Kammaren.

§ 4.

Härefter företogs till afgörande statsutskottets utlåtande n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Punkten 1.

Lades till handlingarna.

Punkten 2.

Bifölls.

Punkten 3.

Efter föredragning af *mom. 1* yttrade:

*Angående
anslag till
tullverket.*

Herr Sjövall: Herr talman, mina herrar! Vid ett samtal med en äldre riksdagsman beklagade jag mig en gång deröfver, att jag, trots bästa vilja, ej kunde nöjaktigt sätta mig in i hvarje uti Riksdagen förekommande fråga. »Så skrupulös får man inte vara», sade han då. »När man får ett utskottsbetänkande, skall man se efter, om vid det samma är fogad någon reservation. I så fall studerar man *den* frågan, men i öfrigt behöfver man inte göra sig vidare besvär, ty som utskottet af- eller tillstyrkt, så blir det också i kammaren.» Skulle jag i fråga om detta statsutskottets utlåtande hafva följt det gifna rådet, skulle jag med en lättnadens suck kunna hafva blott lagt hela denna lilla bok till det öfriga svällande riksdagstrycket, ty när jag såg efter i slutet på boken, fann jag, att vid samtliga stycken af den sjunde hufvudtiteln endast förekom en enda reservation, och denna af idel Första Kammarens ledamöter, hvadan den nog ej komme att framkalla många ord i denna kammare. Den gamle riksdagsmannens råd föreföll mig emellertid något väl lättvindigt, och då jag därför fortfor att, så godt sig göra lät, knoga igenom äfven detta utlåtande, så kände jag mig uppfordrad att något stanna för och till bemötande upptaga, hvad statsutskottet hemställt i nu förevarande punkt. Den berörde nemligen intressen, som direkt inverkade på ett af de samhällen, jag har den äran att här representera.

I sitt förslag till tullverkets stater för år 1901 har generaltullstyrelsen förklarar, att trafikförhållandena i Trelleborg sedan 1876, då gällande afföningsstat för tullverket uppgjordes, undergått en så full-

ständig omgestaltning, att dervarande personal hvarken till antal eller aflöning numera kan anses vara afpassad efter hvad nödigt och skäligt är. Från 20,598 kr., hvartill tulluppbörden i Trelleborg belöpte sig, då sjö tullkammare med klareringsrätt der öppnades, har den småningom uppgått till 46,520 kr. under år 1896, men år 1898 stigit ända till 340,896 kronor eller mer än sextonfaldigats.

Härtill har nu vidare kommit en betydande transitotrafik, hvilken *icke* synes i tulluppbörden, men som jemte den af kontinentalrouten framkallade passageraretrafiken kräver icke ringa arbete af tullpersonalen. Antalet till staden inkomna kolli, som 1875 endast uppgick till 11,538 stycken, steg 1898 till 117,644 stycken, och häraf transiterade till andra orter icke mindre än 69,643 stycken. En så anseelig tillväxt i trafiken kräver naturligtvis en förändring i tullkammarens stat, för så vidt de göromål, som åligga tullförvaltningen å platsen, skola nöjaktigt kunna ombesörjas. Kongl. Maj:ts förslag till den härför erforderliga ökade personal har statsutskottet också välvilligt biträdt, så derom är nu intet annat än godt att säga.

Till följd af de förbättrade kommunikationerna på platsen har emellertid Trelleborgs näringslif snabbt utvecklats genom tillkomsten af flere nya fabriker och andra industriella anläggningar och förhållandena i öfrigt ganska väsentligt omgestaltats. Detta åter har i sin ordning, oafsedt den under senare åren allmänt inom landet inträdda prisstegring, förorsakat, att den under helt andra förutsättningar för tullpersonalen der bestämda aflöning kommit att numera blifva *oskäligt* låg. Detta förhållande har också beaktats i afseende på andra tjänstemän på platsen, såsom post- och telegrafverkets, och det är då svårt att förstå, hvarför man skulle styfmoderligt behandla tullpersonalen der. Kongl. Maj:t och generaltullstyrelsen vilja inte heller det, utan föreslå efter noggrant bepröfvande en löneförhöjning utöfver hela linien i så måtto, att samtliga tjänstemän och betjente uppflyttas *en* lönegrad.

Nu vill emellertid statsutskottet icke följa Kongl. Maj:t längre. På grund af de förändrade förhållanden, som inträdt sedan 1876, då den ännu i hufvudsak gällande aflöningsstaten för tullverket uppgjordes, finner utskottet, att en genomgripande omarbetning af denna stat är af nöden, och då ett förslag härtill med snaraste är att emotse från Kongl. Maj:t, anser utskottet, att alla af Kongl. Maj:t nu föreslagna löneförbättringar, sålunda äfven den, som beträffar personalen vid Trelleborgs tullkammare, böra tills vidare anstå i afbidan på resultatet af utredningen angående ny stat för hela verket.

Mot detta utskottets resonnement anser jag mig böra inlägga en gensaga, då här alls icke är fråga om en förhöjning af löner *utöfver* gällande stat, utan blott om en af väsentligt förändrade förhållanden och betydligt mera omfattande göromål påkallad rättvis och billig *uppflyttning* i en högre löneklass. En sådan uppflyttning kan, efter mitt förmenande, icke hafva det ringaste störande inflytande på den lönestatens omreglering, som man stält i utsigt. Trelleborgs tullpersonal

Angående
anslag till
tullverket.
(Forts.)

kommer under alla förhållanden med tillämpning af denna princip, som ligger till grund för de olika löneklasserna, att få sin plats inom de lönegrader, dit Kongl. Maj:t nu velat förflytta den, och i hvilket fall som helst införes genom en sådan uppflyttning på intet sätt någon ny grundsats i sjelfva aflöningsystemet, utan detta förblifver alldeles samma som förut.

Under sådana förhållanden och då utskottet ej velat eller kunnat bestrida rättigheten och giltigheten af de tungt vägande skäl, som af Kongl. Maj:t blifvit anförda för löneuppflyttningen, synes mig utskottet hafva bort tillstyrka densamma. Huru ovisligt det är att hålla tjenstemän med ett så ansvarsfullt och grannliga uppdrag som tulluppbörd på förknappningsstat, lärer nog icke minst en nära liggande tids erfarenhet, och i nu förevarande fall stå ansvar och aflönning, såsom de af mig förut anförda siffrorna nogsamnt utvisa, allt annat än i harmoni med hvarandra.

Då jag icke är så förmäten att tilltro mig genom mitt anförande kunna vålla ändring i ett enigt utskotts beslut, allra helst då detta är ett så mäktigt utskott som statsutskottet, så skall jag icke drista mig att göra något yrkande, utan åtnöja mig med hvad som nu blifvit sagdt.

Vidare anfördes ej. Hvad utskottet hemställt bifölls.

Mom. 2.

Bifölls.

Angående
anslag till
skogsväsendet.

Punkten 4.

I afseende å anslagstiteln »skogsväsendet» hade Kongl. Maj:t föreslagit, bland annat, att Riksdagen måtte *dels* i den för skogsstaten gällande stat uppföra ytterligare 1 öfverjägmästare och 15 jägmästare med de för dem i statsrådsprotokollet den 13 januari innevarande år angifna aflöningsförmåner samt 97 kronojägare äfvensom höja jägmästarens i Arjeplog tjenstgöringspenningar med 200 kronor;

dels medgifva, att kronojägarers tjenstgöringspenningar finge utgå för kronojägare i de sex norra länen äfvensom i Vermland med 600 kronor samt för kronojägare i öfriga delar af riket med 500 kronor;

dels för nu nämnda ändamål höja det bestämda anslaget för skogsstaten från dess nuvarande belopp, 451,408 kronor, med 287,100 kronor till 738,508 kronor;

dels, med godkännande af den ändring i skogsinstitutets stat, att anslaget till expenser ökades till 5,000 kronor och anslaget till de praktiska öfningarna till 8,000 kronor, höja anslaget för statens skogsläroverk, nu 50,500 kronor, med 4,500 kronor till 55,000 kronor;

dels höja reservationsanslaget till kronoskogarnes förvaltning och

befrämjande af skogsväsendet i allmänhet från nuvarande beloppet, 1,010,892 kronor, med 489,100 kronor till 1,499,992 kronor;

så att anslaget till skogsväsendet skulle erhålla följande uppställning:

Angående
anslag till
skogsväsendet.
(Forts.)

bestämt anslag:

för skogsstaten	kronor	738,508: —		
» statens skogsläroverk	»	55,000: —	kronor	793,508: —

förslagsanslag:

till ålderstillägg åt skogsstaten och skogsinstitutets lärarepersonal	»	84,400: —
---	---	-----------

reservationsanslag:

till enskilda skogsundervisningen	kronor	4,800: —		
» kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet	»	1,499,992: —	»	1,504,792: —
			summa kronor	2,382,700: —

hvarigenom det nuvarande anslaget till skogsväsendet i dess helhet skulle ökas med 780,700 kronor.

Utskottet hemställde,

dels att Riksdagen må i den för skogsstaten gällande stat uppföra ytterligare 14 jägmästare med här ofvan för dem angifna aflöningsförmåner och under de vilkor, att de skola vara underkastade de förändrade pensionsbestämmelser, som framdeles kunna varda stadgade, samt 80 kronojägare äfvensom höja jägmästarens i Arjeppluog tjänstgöringspenningar med 200 kronor;

dels, under vilkor att kronojägare skola vara underkastade de förändrade pensionsbestämmelser, som framdeles kunna varda stadgade, medgifva, att kronojägarers tjänstgöringspenningar må utgå för kronojägare i de sex norra länen och i Vermland med 400 kronor samt för kronojägare i öfriga delar af riket med 300 kronor, äfvensom att kronojägare må ega att efter fem års väl vitsordad tjänstgöring åtnjuta ett ålderstillägg å 100 kronor att anses såsom tjänstgöringspenningar;

dels för nu nämnda ändamål höja det bestämda anslaget för skogsstaten från dess nuvarande belopp, 451,408 kronor, med 188,600 kronor till 640,008 kronor samt förslagsanslaget till ålderstillägg åt skogsstaten och skogsinstitutets lärarepersonal från 84,400 kronor med 15,600 kronor till 100,000 kronor;

dels med godkännande af den ändring i skogsinstitutets stat, att anslaget till expenser ökas till 5,000 kronor och anslaget till de prak-

Angående
anslag till
skogsväsendet.
(Forts.)

tiska öfningarna till 8,000 kronor, höja anslaget för statens skogsläroverk, nu 50,500 kronor, med 4,500 kronor till 55,000 kronor;

dels höja reservationsanslaget till kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet från nuvarande beloppet, 1,010,892 kronor, med 469,100 kronor, till 1,479,992 kronor;

så att anslaget till skogsväsendet skulle erhålla följande uppställning:

bestämmt anslag:

för skogsstaten	kronor 640,008: —		
» statens skogsläroverk ... »	55,000: —	kronor	695,008: —

förslagsanslag:

till ålderstillägg åt skogsstaten och skogsinstitutets lärarepersonal	»	100,000: —
---	---	------------

reservationsanslag:

till enskilda skogsundervisningen	kronor	4,800: —	
» kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet	»	1,479,992: —	» 1,484,792: —

summa kronor 2,279,800: —

hvarigenom det nuvarande anslaget till skogsväsendet i dess helhet skulle ökas med 677,800 kronor.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, yttrade:

Herr vice talmannen: Jag ber att få fästa kammarens uppmärksamhet derå, att i andra stycket af klämman förekommer ett tryckfel, i det att det der föreslagna ålderstillägget angifvits till 10 kronor i stället för det rätta beloppet 100 kronor.

Härefter anförde:

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet grefve Wachtmeister: Jag har blott några få ord att yttra.

Det vore enformigt och för öfrigt äfven öfverflödigt att upprepa, hvad som så ofta tillförene blifvit framhållet, eller att den glädjande utveckling hvad både areal och intensitet beträffar, som för närvarande kännetecknar statens skogshushållning, ej kan ostördt fortgå med mindre, än att man tid efter annan vidtager behöffig ökning af den personal, som utgör organ för denna hushållning. Det vore öfverflödigt, säger jag, enär statsutskottet såväl i den nu föredragna punkten som äfven

i några kommande punkter af betänkandet visat sig behjerta behovet af en sådan ökning af personalen. Visserligen skulle jag — det behöfver väl ej framhållas — ansett önskvärdt, att utskottet velat tillstyrka äfven de tjenstebefattningar, som, utöfver de af utskottet tillstyrkta, af Kongl. Maj:t begärts, nemligen en öfverjägmästare i Norrland — då ju dessa öfverjägmästarebefattningar vunnit ökad betydhet, i den mån skogsskötseln blifvit mera intensiv, och antalet revir, enligt hvad jag antager, kommer att ökas —; vidare den jägmästare-tjenst, som skulle fordras för delning af Vadsbo revir, och slutligen återstående 17 kronojägarbefattningar. Men då utskottet efter granskning af de af Kongl. Maj:t anförda skäl enhälligt funnit sig icke kunna gå längre, än som skett, finner jag mig icke böra upptaga kammarens tid med att upprepa de redan anförda skälen. Det återstår mig endast att uttala min glädje öfver det intresse, utskottet visat för statens skogsväsen — ett intresse, som, om det, enligt hvad jag hoppas, delas af Riksdagen, säkerligen skall i en framtid bära rika frukter.

*Angående
anslag till
skogsväsendet.
(Forts.)*

Innan jag slutar, ber jag att få uttala en helt allmän liten reflektion, hvartill jag ju kan få hemta särskild anledning deraf, att skogsärendena, efter allt att döma, komma att inom ett par veckor öfverflyttas från finansdepartementet till det nya jordbruksdepartementet. Tänker jag mig några årtionden fram i tiden, föreställer jag mig, att knappt något af vår tids sträfvan den på det ekonomiska området kommer att röna så stort erkännande af våra då lefvande efterkommande som statens verksamhet för utvidgning af dess skogsdomäner och införandet af en i allt mer ökad mån rationel och intensiv kultur å dessa domäner. Teorier kunna vexla, icke minst på det nationalekonomiska området, och hvart ett ensidigt tillämpande af vissa ekonomiska lärosatser kan leda, derpå hafva vi haft ett exempel, då under det tredje årtiondet af det nyss slutade århundradet större delen af statens värdefulla skogar i södra och mellersta Sverige styckades och såldes till enskilde för en ringa penning, till stor skada för staten och till liten nytta för köparne. De, som fattade detta beslut, handlade nog i bästa välmening; men minnet af detta beslut är bevaradt i kalhuggna skogsmarker. Ett helt annat eftermäle skall säkerligen vår tids skogspolitik få. I den mån statens ofantliga skogsarealer i Norrland genom förbättrade kommunikationer och ett genomfördt system af flottleder varder allt mera tillgängliga och i den mån statens inköp af skogbärande mark fortgå och skog der hinner växa upp, komma områden, som hittills utgjort svåråtkomliga obygd, kala hedar eller uthuggna skogsmarker, att framte stora och välskötta skogar, hvilka komma att utgöra en föresyn för traktens enskilde skogsegare och förse den kringliggande bygden med dess behof af skogsprodukter, i den mån bygden ej kan själf producera dem. Icke minsta vigten få dessa skogar för statens finanser. Jag tror det vara svårt att nu göra sig en föreställning om, hvilken dominerande plats skogsmedlen en gång i framtiden komma att intaga på riksstatens inkomstsida; men jag vill erinra derom, att skogsmedlen

Angående
anslag till
skogsväsendet.
(Forts.)

år 1873 hunno upp till den första millionen kronor, år 1884 hann man upp till den andra millionen, år 1890 till den tredje, år 1895 till den fjerde, år 1897 till den femte och redan år 1898 till den sjunde millionen. Visserligen tror jag icke, att skogsmedlen komma att under den närmaste framtiden ökas i samma progression; men ännu är det långt till den tid, då statens nuvarande skogspolitik kommer att bära sina fulla frukter.

Herr Fredholm: Jag har begärt ordet med anledning deraf, att mot den nu föredragna punktens mom. a), första och andra styckena, reserverat sig elfva af Första Kammararens utskottsledamöter. Då emellertid samtliga Andra Kammararens ledamöter i utskottet tillstyrkt punkten, sådan den här föreligger, tager jag för alldeles gifvet, att detta äfven kommer att blifva kammararens beslut; men i alla fall anholder jag att något få betona hvad frågan här gäller.

Meningsskiljaktigheten är den, att utskottet velat tillstyrka, hvad här föreslagits under vilkor, att ifrågavarande tjänstemän »skola vara underkastade de förändrade pensionsbestämmelser, som framdeles kunna varda stadgade». Det är mot detta vilkor, Första Kammararens ledamöter reserverat sig. För min del finner jag det mycket betänkligt, om deras reservation skulle varda Riksdagens beslut, ty derigenom skulle läggas ganska väsentliga hinder i vägen för en lycklig lösning af frågan om ordnandet af pensionsväsendet för statens civile tjänstemän. Just för att ej lägga hinder i vägen därför har Riksdagen vid två föregående tillfällen, nemligen åren 1897 och 1898, i likartade fall beslutit, att i de lönestater, hvilka vid antydda tillfällen fastställdes, skulle inskjutas en bestämmelse derom, att der afsedde tjänstemän skulle vara underkastade de ändrade bestämmelser, som kunde framdeles meddelas. För att ej lägga hinder i vägen för en reglering af pensionsväsendet har, som sagdt, Riksdagen fattat ett sådant beslut två gånger förut, och enligt min mening förefinnes intet skäl att nu göra annorlunda.

Man har sagt mig, att orsaken till den af Första Kammararens utskottsledamöter afgifna reservation skulle vara den, att, sådan bestämmelsen här lyder, den icke skulle komma att gälla andra tjänstemän än just de 14 jägmästareplatser, som här satts i fråga att nyinrättas, men skulle deremot icke gälla de personer, som komma att efterträda de tjänstemän af enahanda kategori, som redan finnas i stat upptagna. Ja, det är möjligt, att så kommer att bli förhållandet, men det är då endast ett nytt bevis till många andra på olägenheten deraf, att vi sakna allmänna bestämmelser rörande embets- och tjänstemän. Det är för Riksdagen väl bekant, att i alla de lönestater, som under senare åren faststälts, har alltid förekommit en så lydande bestämmelse: »tjänsteman skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgörings-skyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af embetsverket eller eljest i allmänhet kan

varda stadgad, äfvensom, derest i en framtid verkets ställning inom förvaltningen så förändras, att detsamma ej längre kan såsom sjelfständigt embetsverk anses, vara förpligtigad att, med bibehållande af den tjänstegrad och aflöning han innehar, efter förändrad arbetsordning sköta de med tjänsten förenade göromål». Detta är väl ett stadgande af så allmängiltig natur, att dess bestämmelser borde gifvas plats i en allmänt gällande författning, i stället för att man nu skall stadga detsamma gång på gång i hvarje ny stat, som skall fastställas. Det skulle ju kunna hända, att man i något fall skulle glömma att införa villkoret och derigenom till de många förut befintliga skapa en ny olägenhet i förvaltningen.

*Angående
anslag till
skogsväsendet.
(Forts.)*

Detsamma gäller äfven här i fråga om rätt till pension. Jag håller före, att det borde äfven i detta hänseende finnas en allmän föreskrift om skyldighet för tjänstemän att underkasta sig förändrade pensionsvilkor. — En sådan bestämmelse skulle naturligen ej verka retroaktivt, utan blott för de tjänstemän, som tillsattes efter en dylik föreskrifts utfärdande. Just i fråga om pensionsväsendet vore en sådan allmän föreskrift nu, då ordnandet af detta är föremål för utredning, önsklig; funnes en sådan, behöfde man åtminstone inte befara, att svårigheterna mot ett sådant ordnande skulle ökas och göras större, än hvad de redan nu äro. Emellertid skulle det väl ej vara alldeles omöjligt att ännu göra något i den riktningen. Man vet ju icke, huru länge det dröjer, innan vi kunna få en ny pensionslag till stånd, och man skulle då vinna, att alla de statens tjänstemän, som hädanefter tillsättas, blifva skyldiga att underkasta sig de ändrade vilkor, denna lag kan komma att innehålla.

Herr talman! Jag ber att få på det allra kraftigaste yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nyström: Herr vice talman, mina herrar! Det förefaller mig, som om statsutskottet i en af de här föredragna punkterna ej gifvit så tillfredsställande skäl, som man borde ha rätt att fordra, nemligen i fråga om den punkt, som afhandlar kronojägarnes aflöningsförmåner. Det synes mig nemligen, som om de skäl, hvilka såväl domänstyrelsen som Kongl. Maj:t anfört för en höjning till 600, resp. 500 kr. af kronojägarnes tjänstgöringspenningar vore så viktiga och förhöjningen så väl af behofvet påkallad, att jag för min del kommer att yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag i den förevarande punkten. Jag fäster mig särskildt dervid, att öfverjägmästarne enhälligt föreslagit just den summan, och att de hemställt ej blott om detta, utan äfven om en ökning af dagtraktamentsdagarne samt i vissa fall äfven om en ökning utaf beloppet af dagarfvodet. Och detta förslag, som med enhällig tillstyrkan af öfverjägmästarne ingifvits till domänstyrelsen, har denna upptagit så till vida, att den bibehållit siffrorna 600, resp. 500 kr. äfvensom ökningen af arfvodesdagarne samt ökningen af dagtraktamentena till resp. 3 kr. för de norrländska länen, med

Angående
anslag till
skogsväsendet.
(Forts.)

bibehållande af 2: 50 öre för de södra länen. Domänstyrelsen gjorde ej någon annan ändring, än att den strök ålderstilläggen; men den vitsordade i öfrigt öfverjägmästarnes hemställan.

Nu har utskottet icke blott nedsatt de utaf domänstyrelsen föreslagna tienstgöringspenningarna med 200 kr., utan äfven framställt det förslag, att dagtraktamentet skulle nedsättas från det nuvarande beloppet, 2 kr. 50 öre, till 1 kr. 50 öre för de norra länen och till 1 kr. för de södra, nemligen för arbete på kronans skogar. Det ligger dock i sakens natur, att kronojägarnes aflöning bör ställas så, att de känna sig ekonomiskt sjelfständiga gent emot de många påtryckningar, för hvilka man måste föreställa sig, att de äro utsatta. Jag anser äfven nödvändigt, att vid regleringen utaf dessa aflöningsförmåner den verkställes så, att densamma med de nuvarande höga lefnadskostnaderna gör det möjligt för dessa statstjenare att existera på ett anständigt sätt.

På grund af hvad jag sagt tillåter jag mig, herr vice talman, att yrka bifall den kongl. propositionen beträffande aflöningen för kronojägarna och äfvenså bifall till Kongl. Maj:ts förslag i fråga om den dagaflöning, som bör tillkomma dessa kronojägare vid utförandet af vissa förrättningar.

Häruti instämde herr *Styrlander*.

Herr Nordström i Höglunda: Jag kan ej underlåta att uttala min förvåning öfver det egendomliga sätt, hvarpå statsutskottet behandlat frågan om Vadsbo revirs delning. Jag är representant för norra delen af Vadsbo härad och bör därför anses ega åtminstone någon liten lokalkännedom om ifrågavarande förhållanden derstädes; och det är på grund af denna lokalkännedom, som jag ber att få säga några ord.

Såsom herrarne veta, ha under de senare åren betydliga områden inköpts och tillagts kronoskogar inom detta revir, och såsom det framgår af betänkandet, utgöra dessa skogar i närvarande stund omkring 27,000 hektar. Dessa äro spridda inom olika delar af de båda häradena. Dertill komma omkring 130 boställsskogar, som stå under jägeristatens vård och förvaltning, och dessa skogar innefatta en areal af ungefär samma storlek som de skogar, som stå under skogsstatens omedelbara förvaltning. Dessa skogar äro kringströdda på en vidd af flere kvadratmil. Norra och södra Vadsbo härad utgör nemligen omkring $\frac{1}{4}$ af hela Skaraborgs län. Dessa skogar skola sålunda förvaltas och skötas af en jägmästare och några få kronojägare. Jag vågar påstå, att det är absolut omöjligt för desse att på nöjaktigt sätt fullgöra sina funktioner. Och såsom illustration dertill kan jag nämna, att för några år sedan pågick under en längre tid olaga skogsafverkning på en boställsskog, belägen på allmanningen Tiveden. Der höggs skog i stor mängd, som bortfördes, utan att jägmästaren, som bor på

flere mils afstånd, hade en aning derom. När han sedan blef upplyst om förhållandet och gjorde razzia, var skogen borta och några skogsafverkare kunde ej anträffas eller åtminstone icke öfverbevisas eller fällas. När det kan tillgå på detta sätt inom Vestergötland med dess jemförelsevis begränsade områden, hvad skall man då tänka om de stora arealer, som förekomma i Norrland, der det fins kronoskogar på 150—200,000 hektar inom ett enda revir? Der är det väl ej möjligt att utöfva en effektiv kontroll öfver, huru dessa skogar skötas och huru der tillgår.

Det har i Riksdagen motionerats om anslag till förvärfvande af skogsmark för statens räkning. Riksdagen har beviljat ganska afsevärda belopp för inköp af sådan mark, men i fråga om densammans förvaltning och tillgodogörande knusslar man och prutar samt söker göra inskränkningar. Jag tror, mina herrar, att detta är att sila mygg och svälja kameler.

Men det är något märkvärdigt med detta statsutskott. När det är fråga om att tillgodogöra sig statens skogar, som dock, väl och ordentligt administrerade och skötta, skulle kunna bli en af statens förnämsta inkomstkällor, prutar det på alla möjliga sätt, på samma sätt som det gör i fråga om tillgodogörandet af våra vidsträckta mossar och sankmarker, ty ej heller dervidlag är man emottaglig för än så öfvertygande skäl.

Jag kan ej under frågans nuvarande läge göra något yrkande, men jag har ej kunnat underlåta att till protokollet få antecknad mitt ogillande af statsutskottets förevarande hemställan.

Herr Göransson: Det var med en viss förvåning jag hörde en talare på stockholmsbänken uttala sitt missnöje med utskottets förslag, synnerligast sedan herr statsrådet och chefen för finansdepartementet nyss förut ej funnit skäl att göra anmärkning deremot. Det beror nu på, hvilken åsigt man har om, huru mycket vid pass, som, med hänsyn till en kronojägares funktioner, må behövas för att anses ha, såsom det heter, »en anständig bergning». Utskottet har ansett, att hvad som nu är föreslaget skulle vara ganska rundligt tilltaget, särskildt om man jemför detsamma med de aflöningsförmåner, som kronojägarne hittills åtnjutit. Såsom vi veta, ha dessa hittills utgjorts utaf en lön af 400 kr., af tjänstgöringspenningar med 150 kr., af en reseersättning i de norrländska länen med 100 kr. samt af en hyresersättning — om kronojägarne ej haft boställe in natura — af 100 kr. Läger jag detta tillsammans, blir det en summa af 750 kr., om nemligen kronojägarne hålla sig egen bostad. Nu har utskottet föreslagit såsom lön 400 kr., men höjt tjänstgöringspenningarne till 400 kr. samt bibehållit reseersättningen i de norra länen vid 100 kr. äfvensom hyresersättningen vid samma belopp. Men dertill kommer något nytt, som af utskottet föreslagits, nemligen ett ålderstillägg efter 5 år på 100 kr. samt ytterligare en dagaflöning af 1 kr. 50 öre för

*Angående
anslag till
skogsväsendet.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
skogsväsendet.
(Forts.)*

de norrländska länen och 1 kr. för den öfriga delen af riket, intill 60 dagar. Läger jag tillsamman dessa belopp, kommer jag till följande resultat: lön och tjänstgöringspenningar 800 kr., som med rese- och hyresersättning blir 1,000 kr. Dertill komma ålderstillägget efter 5 år med 100 kr. samt en dagaflöning, beräknad till 1 kr. 50 öre för dag, efter 60 dagar, hvilket belopp jag är öfvertygad om kommer att i allmänhet uttagas, d. v. s. 90 kr. eller i det allra närmaste 100 kr.; och då har jag kommit till siffran 1,200 kr. Detta måste jag anse vara en ganska god aflöning för personer med den bildningsgrad, en kronojägare eger, och de uppoffringar för sin utbildning, som han måst underkasta sig. Jag kan ej neka till, att jag finner det vara nästan för mycket begärdt, att man vill framställa ännu högre fordringar. Skall man då jemföra t. ex. våra folkskolelärare och deras aflöning samt den utbildningstid, som de behöfva, med dessa kronojägars, så tror jag, mina herrar, att de senare ej dervidlag komma i någon synnerligen gynsam ställning. Vill nu kammaren taga konsekvensen deraf och äfven höja aflöningen för alla andra statstjenstemän i proportion derefter, så kan jag vara med om att äfven nu gå med på en förhöjning; men vill man ej det, bör man vara betänksam, innan man yrkar på en ytterligare höjning af dessa aflöningar.

Det är emellertid något nytt, som nu tillkommit med afseende på kronojägarnes aflöningsförmåner och som förut ej förefunnits. Det är nemligen dagaflöningen. De ha förut ej fått dagaflöning, när de ha tjänstgjort på sina egna skogar, d. v. s. det skogsområde, der de varit skyldige att tjänstgöra. De ha förut haft dagaflöning blott då de tjänstgjort utom detta område, d. v. s. å ecklesiastika och enskilda skogar. Nu skulle de äfven få dagaflöning, då de tjänstgöra å egna skogar eller, med andra ord, de skogar, som de äro satta att sköta. Det har inom afdelningen varit starkt ifrågasatt, om denna aflöning skulle utgå, ty man har ansett det vara något oegentligt att, när en person först har sin lön samt derjemte tjänstgöringspenningar och reseersättning, han derjemte skulle ha ett plus i dagaflöning för att sköta sin tjänst.

Utskottet har visserligen modererat detta i så måtto, att det nedsatt dagaflöningen, hvad Norrland beträffar, från föreslagna 3 kr. till 1 kr. 50 öre samt ökat det afstånd, från kronojägarens bostad räknadt, utom hvilket han skulle vara berättigad till dagarfvode för sitt arbete, från föreslagna 5 till 10 kilometer. Jag kan därför, för min del, icke finna annat, än att en person i den samhällsställning, som en kronojägare innehar, bör känna sig belåten med den nu föreslagna aflöningen. Det kan till och med ifrågasättas, huruvida man icke med skäl skulle kunna vara frestad att göra ett yrkande om borttagande af denna dagaflöning. Jag skall dock för närvarande icke göra det. Men att gå längre, än utskottet föreslagit, det anser jag för min del icke vara rådligt.

Hvad derefter beträffar det klander, som här af en talare fram-

stälts mot utskottets åtgärd att stryka en jägmästare, den, som skulle hafva tillkommit genom den föreslagna delningen af Vadsbo revir, skall jag tillåta mig att anföra några skäl för detta utskottets åtgörande.

I de norrländska länen hafva reviren en mycket stor utsträckning. Sälunda kommo före 1897 i medeltal omkring 208,000 har på hvarje revir i Norrbottens län samt 162,000 har på hvarje revir i Vesterbottens län. Men enligt 1897 års förslag skulle hvarje revir i Norrbottens län komma att bestå af 150,000 har och hvarje revir i Vesterbottens län af 100,000 har. Går jag sedan till Vadsbo revir, finner jag, att det utgöres af 16,867 har kronopark och 9,551 har allmänna skogar, eller tillsammans ungefär 26,000 har. Det är nu föreslaget, att man skulle dela detta revir i tvenne. Men utskottet har vid en jämförelse mellan arealen af Vadsbo revir och medelstorleken af reviren i Norr- och Vesterbotten tyckt sig finna skillnaden i detta afseende vara allt för stor för att man skulle kunna finna skäligt dela förstnämnda revir i två. Det kommer i alla fall icke att utgöra mer än ungefär en fjerdedel af den areal, som en jägmästare i Norrland har att sköta. Utskottet har under sådana förhållanden icke ansett fullt talande skäl föreligga för att dela Vadsbo revir, synnerligast då dertill kommer, att man erhållit den upplysningen ifrån en representant för Skaraborgs län — icke den, som före mig hade ordet, utan en annan — att det skulle vara alldeles öfverflödigt att dela detta revir. På dessa grunder har utskottet också kommit till det beslut, som nu föreligger till behandling.

Med anledning af hvad jag nu haft äran anföra, ber jag, herr vice talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Kronlund: Herr talman, mina herrar! Betjentklassen i allmänhet har haft sina varmaste försvarare på stockholmsbänken, och det var därför icke med den förvåning, hvarmed den ärade statsutskottsledamoten mottog herr Nyströms yrkande, utan med glädje jag helsade det varma försvar, kronojägarne här finga af en talare på stockholmsbänken.

Deras lifsuppgift och arbete torde nemligen vara af det mest pröfvande slag, och dock ha de i sista hand vården om statens dyrbaraste egendom, en egendom, som under sista året gaf ensamt i Vester- och Norrbottens län 4 millioner kronor åt staten. De äro placerade i långt aflägsna bygder och måste lefva ett lif, som kanske i svårigheter och motigheter är värre än det, som någon annan tjenstemannaklass i Sverige får föra. De beordras ofta midt i vintern att göra långa dagsresor för att med fara för lif och lem taga reda på en tjufskytt och fråntaga honom hans byte eller för att bevaka skogarne och noga se efter skogsåverkare. Härunder äro de, som sagdt, utsatta för stora faror och bekymmer. De äro vidare skyldige att på jägmästarens befallning inställa sig, när och hvar han bestämmer för att biträda honom vid förrättningar.

*Angående
anslag till
skogsväsendet.*
(Forts.)

Angående
anslag till
skogsväsendet.
(Forts.)

Att lefva i dessa aflägsna obygdter är för öfrigt förenadt med ganska stora kostnader för lifsuppehälle och dylikt, så att af den lilla lön, en kronojägare har, återstår minsann icke så mycket i netto, som den föregående talaren ville söka göra gällande genom att jemföra dessa statstjenares förhållanden med dem, hvarunder en annan tjänstemannaklass lefver.

Allt detta gör mig lifligt intresserad för kronojägarnes aflöningsförhållanden och bestämmer mig för att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Häruti förenade sig herrar *Wavrinsky, Branting, Öhngren* och *Kvarnzelius*.

Herr Nordström i Höglunda: Jag kan icke underlåta att säga några ord med anledning af den upplysning, den ärade representanten från Gefleborgs län nyss lemnade derom, att en skaraborgare skulle hafva sagt, att det är alldeles obehöfligt att dela Vadsbo revir.

Jag beklagar, om så skett, men vågar tillika påstå, att den representanten icke har reda på de verkliga förhållandena i detta fall. Hvad jag upplyst förut i denna sak torde härvidlag vara tillräckligt talande.

Allt detta revir är mindre än reviren i Norrland, torde icke vara något egentligt skäl, hvarför man skulle underlåta att dela detsamma, ty det är helt olika förhållanden i Vestergötland och i Norrland. Och äfven hvad dessa stora norrländska revir beträffar, har jag icke uttalat något ogillande deraf, att de skulle erhålla en effektivare skötsel. Tvärtom tror jag, att hvad Kongl. Maj:t nu begärt är ett minimum af hvad som behöfves för att våra statsskogar skola kunna på ett nöjaktigt sätt förvaltats.

Ett revir på 200,000 har och med en utsträckning af 30 mil i längd såsom de norrländska, det är, mina herrar, större än något grefskap i England och månget hertigdöme i Tyskland, och ett sådant revir skall förvaltats af en jägmästare med några få kronojägare. Tro herrarne, att det är möjligt att under sådana förhållanden få till stånd en nöjaktig skogsförvaltning. De gamla baggbölerihistorierna äro ännu i friskt minne, och det är icke otroligt, att det på många ställen kan tillgå på samma sätt ännu.

För att få en nöjaktig afkastning af statsskogarne är första vilkoret, att de ställas under en sådan förvaltning, som verkligen kan fullgöra sina funktioner. Men detta anser jag för min del omöjligt med det ringa antal tjänstemän, som nu äro anstälde i skogsstatens tjänst.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, framstälde herr vice talmannen propositioner *dels* å bifall till utskottets hemställan och *dels* å bifall till det af herr Nyström under öfverläggningen fram-

ställda förslag; och fann herr vice talmannen förstnämnda proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

*Angående
anslag till
skogsräisendet.
(Forts.)*

Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i mom. a af fjerde punkten i förevarande utlåtande n:o 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det af herr Nyström under öfverläggningen framställda förslag.

Voteringen utföll med 132 ja mot 53 nej; och hade alltså utskottets hemställan bifallits af kammaren.

Mom. b.

Bifölls.

Punkterna 5—18.

Biföllos jemväl.

Efter föredragning vidare af *punkten 19* anförde

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet greve Wachtmeister: Herr vice talman, mina herrar! Jag nödgas taga kammarens uppmärksamhet ett ögonblick i anspråk med anledning af ett uttalande uti utskottets motivering, hvilket uttalande kan hafva en ganska stor räckvidd på ifrågavarande område.

*Angående
ny flygelbygg-
nad vid läns-
residenset i
Kalmar.*

Förhållandet är, såsom herrarne veta, att Kongl. Maj:t begärt ett anslagsbelopp af 89,000 kronor för uppförande af ny flygelbyggnad vid länsresidenset i Kalmar. Utskottet har tillstyrkt, att för ändamålet ett belopp af 85,000 kronor måtte beviljas, men det återstående beloppet, 4,000 kronor, har utskottet ansett böra inbesparas, på den grund att berörda belopp begärts »såsom arkitektsarfvoide, men jemlikt den för öfverintendentsembetet gällande instruktion af den 14 november 1879 det åligger detta embete att, då sådant af Kongl. Maj:t anbefalles, uppgöra ritningar och kostnadsförslag till byggnadsarbeten för kronans räkning». Denna passus i instruktionen är alldeles riktigt

Angående
ny flygelbygg-
nad vid läns-
residenset i
Kalmar.
(Forts.)

citerad, men då utskottet häraf dragit den slutsatsen, att Kongl. Maj:t skulle genom öfverintendentsemetet kunna kostnadsfritt erhålla ritningar till större byggnadsarbeten, nödgas jag mot en sådan uppfattning inlägga min gensaga.

Den tekniska personalen i öfverintendentsemetet består, utom öfverintendenten sjelf, af en förste intendent, som är ledamot af styrelsen, samt två intendenter, den ene för kronans hus i hufvudstaden och den andre för kronans hus i landsorterna. Denna personal har att fullgöra de åligganden, som enligt öfverintendentsemetets instruktion åligger embetet. Och dessa äro ganska mångtaliga. Bland dem nämnes visserligen också för förste intendenten skyldigheten att uppsätta ritnings- och kostnadsförslag. Men det är alldeles klart, att om dessa intendent skulle upprätta ritningar till alla statens byggnadsföretag, skulle deras tid blifva fullt upptagen deraf. Ty det är ingen småsak att upprätta ritningar till ett stort byggnadsföretag. Det tager månader i anspråk. Skulle därför intendenterna upprätta alla dylika ritningar, blefve de tvungna att lemna å sido nästan alla andra dem nu åliggande göromål. Och det kan väl icke vara meningen.

Men torde man nu fråga: hvad åsyftas med den nämnda bestämmelsen i instruktionen? Jo, för upprättande af de ritningar och kostnadsförslag till byggnadsarbeten för kronans räkning, som skola utarbetas genom öfverintendentsemetets försorg, har detta embete att disponera ett antal arkitekter. Slår man upp statskalendern, finner man för närvarande ett antal af 17 stycken extra ordinarie arkitekter eller »tjänstgörande arkitekter (utom stat)». Om man då frågar, huru det är ställt med dessas aflöningsförmåner, blir svaret det, att de icke åtnjuta vare sig lön eller fast arvode, men att på öfverintendentsemetets stat finnes uppfördt ett anslag till »vikariatsersättning, arvode åt extra biträden och e. o. arkitekter samt renskrifningskostnad m. m.» till belopp af 8,400 kronor. Utaf detta belopp åtnjuta de extra ordinarie arkitekterna i medeltal, efter hvad jag inhemtat, 350 kronor hvar. Dessa arkitekter, åt hvilka embetet uppdrager att upprätta ritningar till byggnadsarbeten, kallas visserligen extra ordinarie arkitekter, men gå vi igenom förteckningen å dem, skola vi finna, att bland dem finnas flere af de förnämsta arkitekter, vi hafva inom landet, äfven sådana, hvilkas namn sträckt sig utanför vårt lands gränser. Och det är ju alltså uppenbart, att de icke kunna utföra stora, omfattande ritningsarbeten för det ringa belopp af ett par hundra kronor, som de kunna åtnjuta af embetet.

Huru man tänkt sig saken, framgår bäst, om jag läser upp för herrarne ett stycke ur det betänkaude, som afgafs af lönerogleringskomitén för öfverintendentsemetet den 16 oktober 1877: »Vidkommande slutligen embetet åliggande med ritningars uppgörande och ersättningen deraf, anser komitén äfven härutinnan en förändrad anordning böra vidtagas. Å ena sidan kan ej staten aflöna ett flertal arkitekter så, att de, med åsidosättande af enskild verksamhet, ute-

slutande egna sig åt statens tjänst, men å andra sidan måste tillgodoses arkitekternas billiga anspråk, att deras arbete för statens räkning ersättes med ett belopp, något så när motsvarande hvad den enskilde för enahanda arbete betalar. Med fästadt afseende å båda dessa omständigheter synes komitén lämpligast, att embetets ordinarie arkitektspersonal inskränkes till det minst möjliga antal eller det, som kan vara erforderligt hufvudsakligen för den embetet åliggande granskning af byggnadsförslag och vården om kronans egendomar, och att för ritningar, hvilka genom embetets försorg skola uppgöras eller omarbetas och icke kunna af den ordinarie personalen medhinnas, extra ordinarie arkitekter må anlitas. Ersättning för ritning för kronans räkning skulle således utgå, liksom nu är fallet, af det för sjelfva byggnaden anvisade anslaget, då sådan byggnad beslutades och, om den ifrågasatta byggnaden ej komme till stånd, för hvarje särskildt fall på underdånig hemställan af embetet till utbetalande beviljas.» Detta komiténs uttalande lades till grund för den lönereglering, som sedermera kom till stånd. I full öfverensstämmelse dermed afläts, samtidigt med att instruktionen för embetet fastställdes, den 14 november 1879 ett kongl. bref, deri Kongl. Maj:t medgaf, att, »då extra ordinarie arkitekter uppgjort ritningar till någon ifrågasatt större nybyggnad för kronans räkning, som sedermera *ej* kommer till utförande, embetet eger att hos Kongl. Maj:t göra underdånig framställning om särskild godtgörelse för berörda ritningar.» Häraf framgår tydligt, att, då anslag för byggnadsföretag beviljas, arkitekterna beräknats skola af sådant anslag erhålla godtgörelse för sitt arbete. Det har också alltid tillämpats, åtminstone — efter hvad jag inhemtat — allt sedan öfverintendentsembetet fick sin nya instruktion af år 1879, att vid hvarje kostnadsberäkning för ett större byggnadsföretag, för hvilket särskildt anslag äskats af Riksdagen, arvode till arkitekten uppförts å anslaget. Och deremot har förut icke förekommit anmärkning inom Riksdagen.

Om man nu, vid bestämmande af anslagens belopp vill utgå från den förutsättningen, att medel alltid skola finnas tillgängliga för aflönande af arkitekter, då ritningar till större byggnadsföretag skola upprättas, måste detta medföra särskilda anordningars vidtagande. Ty såsom det nu är ställt, har kronan icke utväg att utan att bereda särskild ersättning få dylika ritningar upprättade.

Herr Nylander: Vid behandlingen af detta ärende inom afdelningen väckte det uppmärksamhet, att till kostnadsförslagets slutsumma, 85,000 kronor, blifvit lagdt ett särskildt arkitektarfvode af 4,000 kronor. I den för öfverintendentsembetet fastställda instruktion finnes, såsom herr statsrådet omnämnde, föreskrifvet, att inom öfverintendentsembetet skola finnas två arkitekter, af hvilka den ene har till uppgift att för kronans räkning uppgöra ritningar och kostnadsförslag till ombyggnad eller förändring af statens byggnader i landsorten. Då denne arkitekt

Angående
ny flygelbygg-
nad vid läns-
residenset i
Kalmar.
(Forts.)

Angående ny flygelbyggnad vid länsresidenset i Kalmar.
(Forts.)

uppbär årlig lön, har det synts utskottet, som om något extra arfvode för ritningar i detta fall ej bör anslås. Beträffande tillsyn vid arbetets utförande m. m., så voro för detta ändamål i det kostnadsförslag, som för afdelningen fans tillgängligt, upptagna åtskilliga poster, tillsammans omkring 5,569 kronor, hvadan ej heller för tillsynen något särskildt arfvodesbelopp torde behöfva tilläggas det ursprungliga kostnadsförslaget. Utskottet ansåg därför, att det ifrågavarande beloppet, 4,000 kronor, skulle kunna inbesparas; och yrkar jag bifall till utskottets hemställan i den nu föredragna punkten.

Vidare anfördes ej. Punkten bifölls.

Punkterna 20—23.

Godkändes.

Vid föredragning härefter af *punkten 24* begärdes ordet af

Herr Carlheim Gyllensköld, som anförde: För min del anser jag, att det skulle varit mycket nyttigt och behöfligt, att Kongl. Maj:ts regering och statsutskottet hade föreslagit ett högre belopp, än de nu gjort, för skogsodlingens befrämjande.

Det är redan mer än 4 år, sedan domänstyrelsen ifrågasatte, att anslaget i fråga skulle höjas till 100,000 kronor. Men då Kongl. Maj:ts regering nu icke velat öfverskrida det anslagsbelopp af 50,000 kronor, som under senare åren beviljats till understöd åt de enskilda skogsodlingarna, samt utskottet icke haft någon anmärkning häremot, utan tvärtom godkänt denna regeringens mening, har jag naturligtvis ingen förhoppning, att få det föreslagna anslagsbeloppet höjdt.

Detta är emellertid ett anslag, som ingalunda är obehöfligt. Tvärtom har det visat sig i de orter, der detsamma utgått, att anslaget i fråga, med den kontroll, hvarmed detsamma är omgärdadt, gjort en ofantlig nytta. Jag vill därför endast för framtiden söka åstadkomma, att de enskilda skogsodlingarna understödjas med högre belopp, än hittills varit fallet.

Jag har följaktligen intet yrkande.

Vidare anfördes ej. Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 25 och 26.

Biföllos.

Sedan *punkten 27* häruppå föredragits, yttrade:

Herr Kronlund: Herr talman, mina herrar! Jag ber om ursäkt, att jag icke följer det råd, som en föregående talare i dag här uttalat, nemligen att böja mig för utskottets hemställan, men denna fråga är alldeles för vigtig för att med tystnad förbigås af en norrlandsrepresentant.

*Angående
fond för öfre
Norrlands
kolonisation
m. m.*

Frågan om Norrlands kolonisation är ganska gammal. Redan på 1840-talet, eller samtidigt med att det första odlingslånet beviljades, började arbetet derpå, och allt sedan har man genom bildande af odlingslånefonden och frostutdikningsanslag sökt att kraftigt främja självverksamheten och enskildes odlingsföretag i Norrlands nordligaste delar. Hade det här gällt endast den gradvisa utvecklingens gång, hade man ju kunnat tänka sig, att äfven vårt nordligaste landskap skulle hafva kunnat nå en viss grad af odling och kultur så småningom äfven utan statens direkta ingripande. Men nu har man der uppe fått först den norra stambanan, så Gellivarebanan och slutligen den nyss påbörjade Ofotenbanan, och dessa hafva gifvit helt nya impulser åt näringslivet. Genom jernvägarne väcktes till lif hvad som förut slumrat der uppe i våra fjell ofvan polcirkeln. Nya företag väckte hågen att bearbeta ödemarkerna der uppe, och dermed uppstod också frågan att lösa hvad man kallat ödemarkernas problem.

Man frågar nu: hvad fans då der uppe? Jo, man fann berg och fjell, gömmande, snart sagdt, outtömliga rikedomar; man fann storartade skogstillgångar, till hvilka staten ensam var egare; man fann vidsträckta arealer af gräs- och ängsmarker, tillräckliga att bereda utkomst åt en befolkning, mångdubbelt så stor som Norrlands nuvarande. Genom jernvägarne väcktes till lif en företagsamhet på näringslivets område, som är i rastlös utveckling, och nya, folkrika samhällen uppstodo. Jag vill erinra om samhällen sådana som Boden, Gellivare, Gellivare kyrkoby, Malmberget och vidare Luossavaara, Svappavaara och Sjangeli, på hvilka man kan peka såsom färska exempel på samhällen, som växt upp nästan i ödemarken utan den fasta grundval, hvarpå all utveckling på det industriella området måste hvila, nemligen en jordegande och fast boende befolkning, som kan skänka näring och styrka åt det industriella lifvet. Jag vill påminna om hvad en högt ärad representant här i kammaren yttrade för någon tid sedan på tal om en aflöningsfråga åt ett par tjenstemän i Luleå. Han påpekade, huru dyra lefnadsomkostnaderna voro i Norrland, beroende derpå, att länets alstringsförmåga af landtmannaprodukter icke kunde hålla jemna steg med folkmängdens ökning. Ja, är detta fallet med tjenstemän i Luleå, huru skall det då icke vara i dessa industriarbetaresamhällen långt uppe ofvan polcirkeln, som måste hemta nästan alla sina lifsförnödenheter utifrån, i de flesta fall utanför länets gränser. Jag vill anföra ett exempel, som visar, under hvilka förhållanden man nödgas lefva der uppe. En sådan nödvändighetsvara som mjölk måste föras ända från kustsocknarne upp till Malmberget och betingar der ett pris af 50 öre per kanna, och dessa missförhållanden i följd af bristen på

Angående
fond för öfre
Norrlands
kolonisation
m. m.
(Forts.)

landtmannaprodukter komma nog i framtiden att blifva ännu värre. Ja, men hvad rör detta staten, invänder kanske mången. Jo, staten har just i sin hand att afhjelpa dessa missförhållanden. Omkring dessa stora samhällen ligga stora sankmarker, som utdikade kunde gifva näring åt en talrik landtbruksbefolkning. Rundt omkring och i närheten af de stora kommunikationslederna ligga vida arealer af odlingsbar mark, som sträcker sig ända till Torne träsk och norska gränsen.

Herrarne tro kanske, att jag blomstermålar, men jag skall be att få läsa upp ett litet stycke ur ett bref från afvittringsstyresmannen i Norrbottens län, deri han säger:

»Efter Ofotenbanan finnas många odlingsbara trakter både inom Gellivare och Jukkasjärvi socknar. I sistnämnda socken äro trakterna söder om Torneträsk ända upp till norska gränsen särdeles bördiga; och der finnas lämpliga odlingslägenheter och ångar.

Äfven i de öfriga lappmarkssocknarne finnas odponerade odlingslägenheter både ofvan och nedanför odlingsgränsen».

Ja, men hvarför odlar man då icke dessa marker, säger man. Jo, derför att jorden i nordligaste Norrland till allra största delen tillhör staten, hafva enskilda knappast kunnat förvärfva en enda remsa af denna jord för odling och brukande, emedan staten icke vidtagit någon enda rationel åtgärd för odlingen af dessa marker. Den ser arbetarne lefva der uppe på bergsklintarne och den ser samhällen växa upp på stenhällen, men den vidtager ingen åtgärd för att få de bördiga dalarna och ångarna derinvid odlade.

Tron I, mina herrar, att man kan afhjelpa dessa missförhållanden blott genom att peka på tillvaron af en komité. Redan för 12 år sedan väcktes denna fråga först till lif inom Riksdagen genom en motion af landshöfding Widmark, hvilken föreslog, att staten skulle bevilja anslag till odling af mark å de vidsträckta arealer, som funnos der uppe. Sedan dess har en komité förbrukats, utmärkta utredningar hafva förebragts och lagts i papperskorgen, och nu har en ny komité tillsatts och ej hunnit ett enda fjät framåt. Härmed har jag nu för ingen del velat uttala något klander mot de män, som suttit och sitta i dessa komitéer; de äro helt visst utmärkta och duglige män, som icke bära någon skuld härför. Det är endast den vanliga svenska betänksamheten, som gjort, att frågan icke blifvit löst, utan att de påpekade missförhållandena fått fortgå.

Hvad jag utgått ifrån är endast, att det för realiserandet af tanken på beredande af egna hem åt befolkningen der uppe synts mig önskvärdt och nödigt, att Riksdagen från början leder kolonisationen i rätt spår; att den låter den stödjade den uppväxande industriella verksamheten och stödjäs af de stora kommunikationslederna för att derigenom befrämja afsättningen af landtmannaprodukter och afhjelpa bristen derpå. Jag har för detta ändamål föreslagit en planmessig undersökning af de stora områden, staten eger der uppe. Kolonisationen måste för att

gifva gynsamma resultat bland dessa vidsträckta vidder omfatta just de marker, som ligga i närheten af industriella verk, gruffält och kommunikationsleder. Hvad tro herrarne t. ex., att en utdikning af de vidsträckta myrmarker, som ligga i närheten af Gellivare till uppgifven areal af 80,000 tunnland, skulle medföra? Jo, ett bättre klimat, frostens försvinnande och en drägligare tillvaro för befolkningen förutom den direkta vinsten af stora arealer odlingsbar mark.

Man säger, att det är olämpligt att afsätta en fond för detta ändamål, då icke någon utredning förebragts för fondens användning. Ja, men mina herrar, jag ber att få fästa uppmärksamheten på tillvaron af en annan fond, nemligen arbetareförsäkringsfonden, om sättet för hvars användning man icke är ense, men väl om behovet af densamma. Så synes mig äfven här vara förhållandet. Huru man än må tänka sig detta kolonisationsarbete — och man må ju tvista om detaljerna deri huru mycket som helst — så mycket kan man väl dock vara öfverens om, att det *måste* ske, att det kommer att kosta penningar, och att det omsider måste medföra ett planmessigt ordnande af utdikningen utaf de stora sankmarkerna. Öfre Norrlands kolonisation och lösningen af detta ödemarkernas problem är och förblir i första hand en statens sak såsom den ende eller åtminstone den ojemförligt störste skogsegaren och husbonden der uppe. Frågan är, djupare sedt, också en arbetarefråga, ty den kommer att utvisa statens omtanke och omsorg för de der uppe hopkomna tusentals kroppsarbetande invånarnes näringskraft.

Norrland är ett kontrasternas land, der skuggor och dagrar vexla, men staten har i sin hand att bringa harmoni och öfverensstämmelse mellan dessa kontraster och erbjuda detta stora land sin kultur och odling. Det var med denna vissa tillförsigt och med varmt intresse härför jag begärde ordet och ingalunda i förhoppning att kunna inverka på frågans utgång denna gång, men jag är öfvertygad, att man om och om igen måste betona, att man verkligen *måste* göra någonting och att något *rationellt* måste åstadkommas, för att man skall komma till något resultat, och att man icke får nöja sig med blott komitétryck, som endast gör en led vid hela saken.

Jag har nu intet yrkande att framställa.

Med herr Kroulund förenade sig herrar *Dahlstedt*, *Emthén*, *Wiklund* och *Svensson* i Bondön.

Vidare till anteckning förekom icke. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 28.

Bifölls.

Punkten 29.

Lades till handlingarna

Angående
fond för öfre
Norrlands
kolonisation
m. m.
(Forts.)

§ 5.

Slutligen föredrogs statsutskottets utlåtande n:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till jordbruksdepartementet.

Sedan utskottets under *punkten 1* gjorda hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr grefve Hamilton: Herr vice talman, mina herrar! Som kammaren behagade finna, har inom utskottet rådt olika meningar med afseende på de villkor, som borde uppställas för åtnjutande af de i den nu framlagda staten föreslagna löneförmåner, men både majoriteten och minoriteten inom utskottet hafva varit ense om, att pensionsrätt borde beviljas det nya departementets embets- och tjänstemän. Meningsskiljaktighet ha rådt endast om, huruvida de uttryckligen skulle förklaras vara underkastade de nya bestämmelser rörande pensionsväsendet, hvilka framdeles möjligen kunna varda stadgade.

Detta innebär i sjelfva verket, att utskottet i denna fråga kommit att intaga en annan ståndpunkt än den, utskottet intog för ett par år sedan i en liknande fråga. Jag har velat påpeka detta och på samma gång göra en vördsam erinran derom, att, då för två år sedan fråga var om patent- och registreringsverkets uppflyttande på ordinarie stat, Riksdagen afslog hvarje förslag om de derstädes anställda embets- och tjänstemännens pensionering. De uppflyttades visserligen på ordinarie stat, men i olikhet med samtliga andra tjänstemän i riket fränkandes dem uttryckligen pensionsrätt. När sedan året derpå förslag om pensionsväsendets ordnande framställdes, uteslöts uttryckligen i förslaget från pensionsrätt alla dåvarande embets- och tjänstemän i patent- och registreringsverket; och naturligtvis, då dessa tjänstemän icke fingo sig sjelfva tillförsäkrad pensionsrätt, omöjliggjordes äfven för dem att kunna skaffa pensioner åt sina hustrur och barn. Huru svårt detta varit, kunna herrarne förstå; och det har sedan dess inträffat, att personer, som varit anställda i detta embetsverk, afidit och lemnat hustru och barn på bar backe, utan att något kunnat göras för dem. Nu har utskottet tydligen intagit en annan ställning. På samma gång jag uttrycker mitt hopp om, att detta ej berott på något förbiseende, vill jag ock uttala min vördsamma förhoppning, att, om frågan om pensionering af patent- och registreringsverkets embets- och tjänstemän å nyo, såsom jag vill antaga, af regeringen upptages, frågan då måtte möta en gynsammare behandling i kammaren än för två år sedan.

Vidare anfördes icke. Punkten bifölls.

Punkterna 2 och 3.

Biföllos jemväl.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>J. P. Zakrisson</i>	under 4 dagar fr. o. m. den 12 dennes,
» <i>J. Olofsson</i> i Digernäs	» 5 » » » 12 »
» <i>C. F. Vahlquist</i>	» 2 » » » 12 »
» <i>J. W. Spånberg</i>	» 6 » » » 12 »
» <i>A. G. Andersson</i> i Himmelsby	» 3 » » » 14 »
» <i>O. E. Gädde</i>	» 2 » » » 12 »
» <i>J. A. Lundahl</i>	» 10 » » » 13 »
och » <i>K. F. G. Almqvist</i>	» 4 » » » 12 »

§ 8.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 8 a, angående Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde hufvudtiteln gjorda framställning om anslag till postverket;

n:o 25, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatsens andra hufvudtitel;

n:o 26, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor, rörande anslagen under riksstatsens sjetta hufvudtitel;

n:o 27, angående såväl Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen å sjetta hufvudtiteln, under rubriken extra anslag, gjorda framställningar rörande statens jernvägstrafik och statens jernvägsbyggnader som ock inom Riksdagen väckta förslag om inköp af vissa enskilda jernvägar och anläggning af nya jernvägar för statens räkning;

n:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar; och

n:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition i fråga om användande af anvisadt belopp för utrotande af den s. k. trädgårdsnunnan inom Kalmar och Blekinge län;

bevilningsutskottets memorial:

n:o 16, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevilningsutskottets betänkande n:o 14 i anledning af väckt motion om tullfrihet för omalen majs;

n:o 17, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevilningsutskottets betänkande n:o 15 i anledning af väckta motioner om tullfrihet för icke rökt fläsk:

n:o 18, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande punkten 3:o) i bevillningsutskottets betänkande n:o 2 angående vissa delar af tullbevillningen;

n:o 19, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 5 i anledning af väckt motion angående ändring af tullsatsen för broderade arbeten;

n:o 20, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 10 i anledning af väckt motion om viss ändring i förordningen angående stämpelafgiften i fråga om lagfartsprotokoll och lagfartsbevis;

n:o 21, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 11 i anledning af väckta motioner om vissa ändringar i stämpelförordningen i fråga om s. k. fromma stiftelser; och

n:o 22, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 12 i anledning af väckt motion om ändrade bestämmelser i fråga om arfsskatts uttagande från fideikommitterad egendom;

lagutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 23, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande lagutskottets utlåtande n:o 11 i anledning af väckt motion om ändring af kongl. förordningen angående arfsrätt för oäkta barn den 14 april 1866;

n:o 24, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 64 § skiftesstadgan; och

n:o 25, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 15, 18, 19 och 33 §§ i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm; samt

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 5, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående rätt för ecklesiastika boställen till låneunderstöd från odlingslånefonden; och

n:o 6, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående inrättande vid flera af rikets anstalter för sinnessjukas vård af afdelningar för patienter, tillhörande första betalningsklassen.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 1,15 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.

Tisdagen den 13 mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Kammarens förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 6 innevarande månad.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *J. E. von Krusenstjerna* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

med förslag till förordning angående minderårigas och qvinnors användande till arbete i industriellt yrke; och

i fråga om anordnande af fabriksinspektion under år 1901.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo åter bordlagda statsutskottets utlåtanden och memorial n:is 8 a, 25, 26, 27, 28 och 29, bevillningsutskottets memorial n:is 16, 17, 18, 19, 20, 21 och 22, lagutskottets memorial och utlåtanden n:is 23, 24 och 25 samt Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 5 och 6.

§ 4.

Herr *C. Hj. Wittsell* aflemnade en motion, n:o 162, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt till jagt.

Denna motion blef af kammaren bordlagd.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

lagutskottets utlåtande n:o 26, i anledning af väckt motion angående ändring af § 3 i lagen angående tillsättning af presterliga tjänster den 26 oktober 1883; och

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående

tryckning och utdelning af vissa komitébetänkanden och deröfver afgifna yttranden.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>L. W. S. Lothigius</i>	under 3 dagar fr. o. m. den 14 dennes,
»	<i>S. Nordström</i> i Höglunda	» 8 » » 15 »
»	<i>J. A. Sandwall</i>	» 2 » » 14 »
och	<i>E. L. M. Hedén</i> i Torp	» 8 » » 13 »

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,46 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Rättelse

i Andra Kammarens Protokoll N:o 18.

Sid. 15, rad. 8—10 uppifrån står: genom de beslut, Riksdagen fattade 1898 och 1899 i vissa fall, för lagfartsprotokoll beträffande stämpelfrihet och lagfartsbevis, en afsevärd lättnad bereddes oss der uppe i Dalarne.

läs: genom de beslut, Riksdagen fattade 1898 och 1899 beträffande stämpelfrihet i vissa fall för lagfartsprotokoll och lagfartsbevis, en afsevärd lättnad bereddes oss der uppe i Dalarne.
